

<p>تمام مراسلات فوق الذکر اگر چه اجرتی ساد و ساده شود صرف برای حق اجرتی شان علاوه بر ارسال محمولات معمولی اسلالت مذکور ۱۵ پول نقد میشود و این مبلغ محمول برای این جهت که ارسال مذکور برتر و گویای باشد از آنجا که اجرت مست وقت میشود و بطور مخصوصه به جهت ارسال سبب گردد .</p>							<p>۱۵ پول</p>	<p>۸</p>
<p>و هرگاه شخصی سبب رسیدن ارسال به اطلاع نگردد باید تمام اجرت سبب علاوه از محمول معمولی و اجرتی بطور قریب پول حق را اجرتی و در طرفه تفصیل شود بجا نماند بلکه یک پارچه رسیده اجرتی در آنست مذکور از او و او را سبب نصیب نیست مگر ارسال میشود صرف محمول این پارچه بطور معمولی که تصویب کردیم ۱۵ پول میشود و با آنکه وقتیکه رسیدن ارسال در پارچه مذکور حاصل و در باره اجرت ارسال فرستاد میشود محمول ارسالی آن را شخصی آن هم بطور معمول ۱۵ پول میشود پس معلوم شد که محمول بهمین پارچه رسید ۳۰ پول و حق نمک و غیره تا اجرت ۱۵ پول مست باشد که جمله ۴۵ پول مثلاً اگر یک کتوب ۵۰ کتوبت عنوان را اجرتی جواب طلب کدام ولایت و انظار ارسال شود محمول معمولی آن ۱۵ پول و محمول اجرتی شان آن ۴۵ پول جمله ۶۰ پول شود محمول گرفته خواهد شد علی هذا القیاس .</p>							<p>۳۰</p>	<p>۹</p>
<p>۵۰ پول</p>							<p>۲۰</p>	<p>۱۰</p>
<p>۵۰ پول</p>							<p>۱۱</p>	<p>۱۱</p>

شوسه های معروف افغانستان

- از کابل الی جلال آباد .
- از جلال آباد الی طورخم .
- از جلال آباد الی لغمان .
- از کابل الی بامیان و از بامیان الی پکواننگ .
- از کابل الی قندهار .
- از قندهار الی چمن .
- از قندهار الی قراه و از قراه الی هرات و از هرات الی سرحد کشت و سرحد ایران و اسلام قلعه .
- از هرات الی مینه و از مینه الی اندخوی و مزار شریف .
- از هرات الی قلعه نو سرخاب .
- از کابل الی گردیز و از گردیز الی ارگون .

شوسه هائیکه از خط عمومی به بعضی قرا و تقصبات تمتد گردیده

سمت شمالی :

- از سرك عمومی الی شکر دره حد سرای نورك .
- از سرك عمومی الی گل دره حدود ده نو .
- از سرك عمومی الی ده فرزه .
- از چهاربیکار الی دولت شاهي .
- از منتهای سرك بگرام الی قلعه سید هاشم .
- از شوخی الی کوتل سولانك .
- سرك بولغین از جوی نوآباد کاریزی الی مرکز حکومت محلی .

هزاره :

- از سرچشمه الی جوقول بهسود .

لهوگرد :

- از پل برکی برکی الی برکی راجان و مرکز حکومتی .
- از قریه برکی راجان الی قریه شاه مزار و چرخ .
- از حد حصارك الی زرغون شهر .
- از حد برکی برکی براه تنگی وردگك الی شیخ آباد وردگك که بسرك عمومی قندهار وصل میشود .

سمت مشرق :

- از حد بلول بطرف اشپان الی تنگی حصارک .
- از حد گندمک الی کندي خیل .
- از دشت فتح آباد الی کجه و از کجه به تله و هم به وزیري
- از هده الی تنگی آگام و پچیر .
- از ثمر خیل الی مزینه و سرشاهی .
- از حد مارکو الی استار .
- از شیوه الی استار .

شعراى معاصر كابل

جناب عبدالعلیٰان مستغنی شاعر شہید کابل
عضو انجمن ادبی

شاعر شیرین کلام و شہسوار کابل جناب قاری عبدالستاد
عضو انجمن ادبی

جناب یوسفی عبدالحق خان "میتاب" شاعر کابل

آقای میر محمد علی خان آزاد شاعر کابل

آقای میر غلام حضرت خان شائق شاعر کابل

جناب آخذ تراود حبیب الله خان منجم کابل

جناب قاضی میر محمد حسن خان منجم

جناب عبداللطيف خان طيب عضو مجلس
اعيان

جناب غلام محى الدين خان مدير موزة كابين

جناب عبدالقدوس خان طيب كابين

جناب شيخ محمد رضا خان عضو دائرة
تعليم و تربية وزارت معارف

موسیو ژوزف هاکن رئیس هیئت اعزای حفريات فرانسه در افغانستان .
سال تولد (۱۸۸۶)

دكتور ادبیات دارالعلوم پاریس (۱۹۱۶)

مدیر موزه خانه های ملی (موزه گیاه) (۱۹۲۳)

پروفسور مکتب « نور » (۱۹۲۸)

مدیر مؤسسه روابط علمی فرانسه و جاپان (۱۹۳۰)

عضو محفل مشاوره انجمن آسیائی (۱۹۲۷)

رئیس هیئت اعزای حفريات حکومت فرانسه در افغانستان (۱۹۲۴ - ۱۹۳۵)

(۱۹۲۴ - ۱۹۳۰) (۱۹۳۳)

نماینده وزارت معارف فرانسه در هیئت کاروان زرد آسیای مرکزی .

پروفسور مناکور حایز نشان افتخاری فرانسه و نشان سپه (فرمان فرماهی خزانه مصلحه جاپان) و تعداد
نشانیهای دیگر میباشد .

کتابی که پروفسور مناکور راجع به افغانستان نوشته قرار ذیل است :-

(۱) کتاب (آثار عتیقه بودائی پامیان) به همکاری موسیو و مدتم گودار

(۲) کتاب (آثار عتیقه بودائی) که در ۱۹۳۳ در توکیو به طبع رسیده و خلاصه نتایج حفريات ۱۰ ساله
فرانسه ها در افغانستان میباشد .

(۳) کتاب (تجسسات جدید عتیقه شناسی پامیان) که در بین روز ها طبع رسیده .

(۴) رساله (هیکل تراشی و پیمان بودائی در کپسا)

الوازی المجنیر بند قرغه

دروما معاون المجنیر بند قرغه

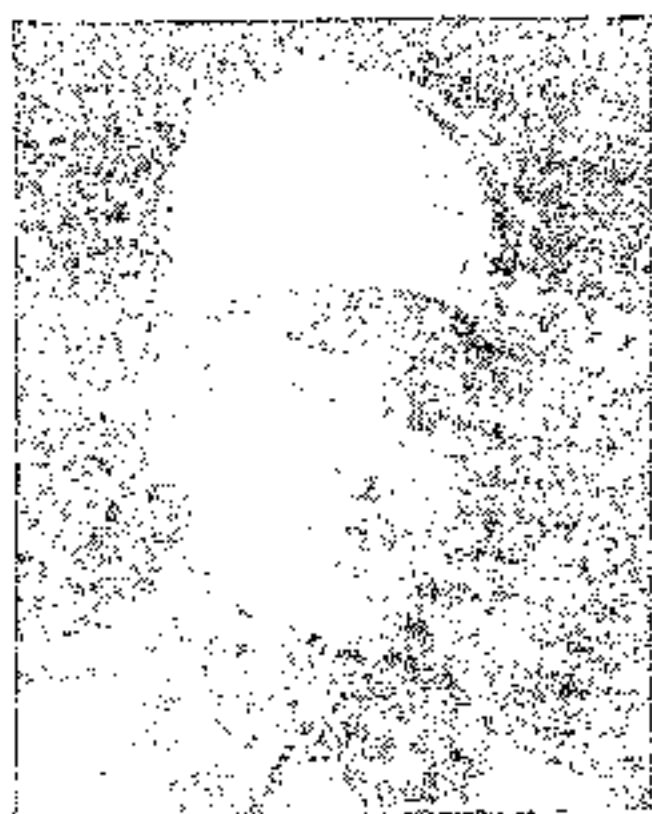
جناب محمد یعقوب خان کندکمر افغانی
فارغ التحصیل مکاتب عسکری فرانسه

جناب زیدان بدران عضو دائره تعليم
وتربيه دارالتالیف معارف

جناب احمد علی خان مترجم فرانسه در
دارالتصویر شاهي، از فارغ التحصیلان
مکاتب کابل

جناب میر غلام احمد خان ضابط افغانی
فارغ التحصیل مکاتب عسکری تورکیه

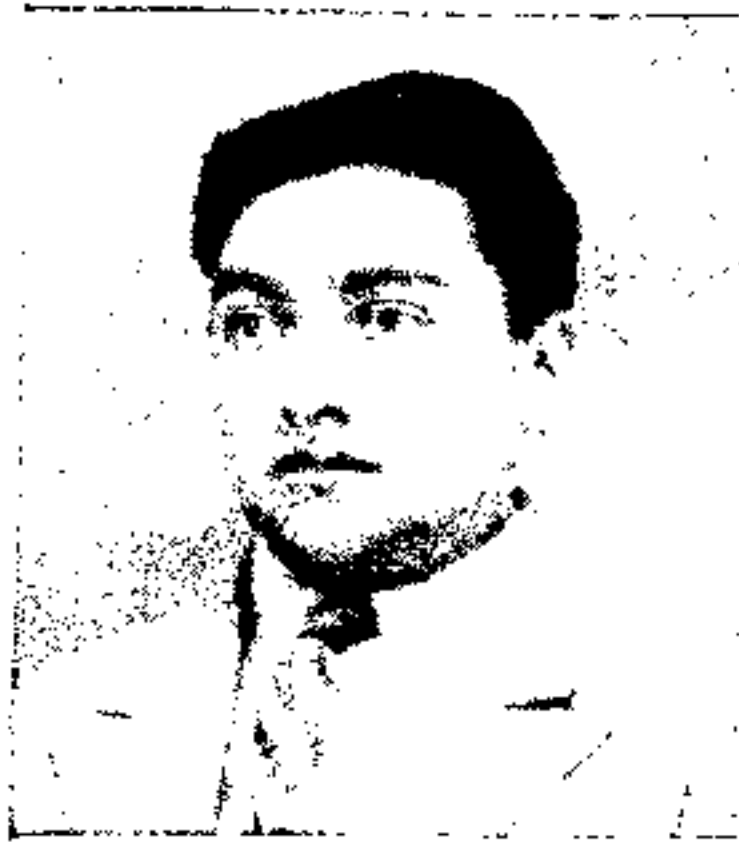
آقای عبدالرحمن خان عضو مکاتب افغانی

جناب سکندر خان مہر دارالمعلمین

جناب میر غلام حامد خان ضابطہ فارغ التحصیل
در روسیہ

جناب نجیب اللہ خان مہتمم مکتب امدیہ

جناب محمد شریف خان فارغ التحصیل افغان لستان
در برلین متحصص طبیب پویشی

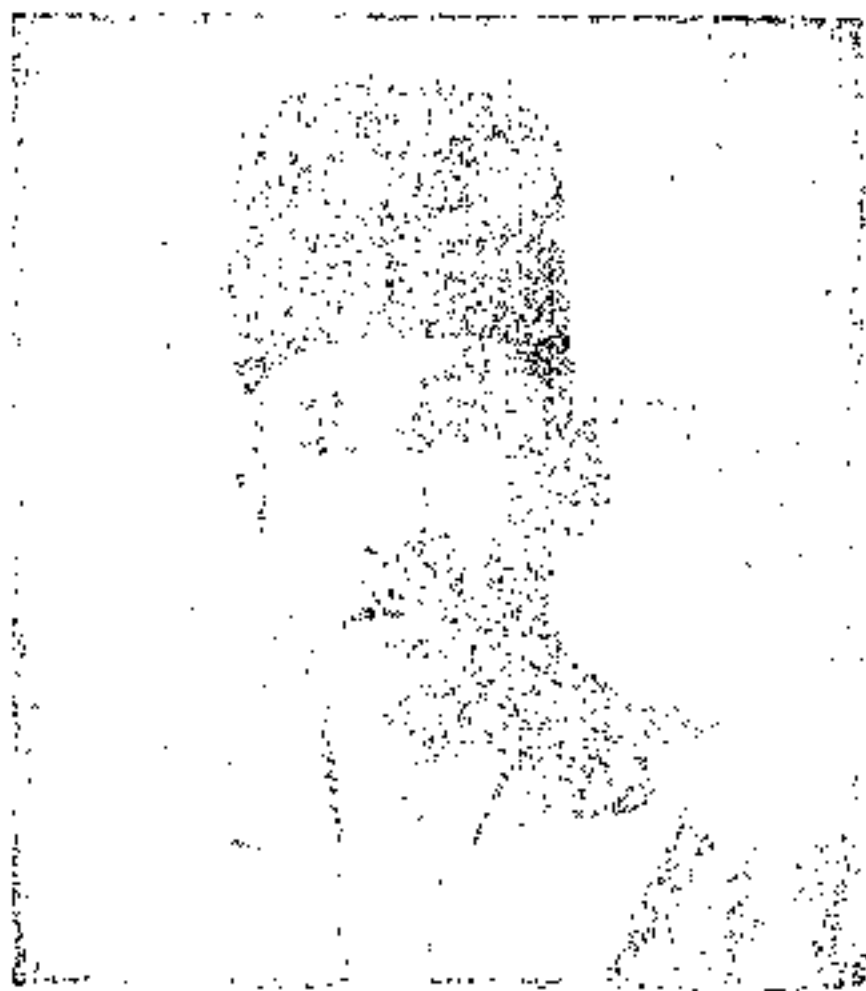
جناب عبداللہ خان افغان نوس

جناب محمد زمان خان فارغ التحصيل افغانستان
در قرانہ

جناب رجب علی خان معلم مکتب حیدرہ

حافظ محمد اکبر خان (فارغ) کاتب انجمن ادبی

محمد صدیق خان انجمن وادیوتلگراف

مطبوعات وطن

کتابچه در عصر مایون اعلی حضرت غازی از طرف مولفین و مترجمین محترم تالیف و ترجمه شده قرار آتی است :

۱ : کتب کلاسیک که از شعبه دارالتالیف وزارت معارف تالیف و ترجمه شده :

قواعد ادبیه :	جناب قاری عبدالله خان، هاشم خان شایق، صلاح الدین خان برای رشديه سوم سنه ۱۳۰۸
»	»
کیمیا	عبدالستار خان
»	»
تاریخ	محمد علی خان
فن تعلیم	محمد چراغ خان
اصول ارثه ای تربیه	محمد ابراهیم خان
هندسه	نجف علیخان
اصول تدریس	میر غلام احمد خان
کتاب آتالا	محمد رضا خان
طریقه استعمال پشم	نورالله خان
روحیات اطفال	محمد اسمعیل خان
معرفة الارض	محمد زمان خان
هندسه تحلیل	عبد الغفور خان و محمد طاهر خان
فیزیک	عبدالستار خان
المنهج الجديد	قاری عبدالله خان (عضو انجمن ادبی)
قانون نظام المدارس	محمد ابراهیم خان
تاریخ اعوادی سوم	سکندر خان
ادبیات	قاری عبدالله خان (عضو انجمن ادبی)
جغرافیا	محمد علی خان
گلهای پر سرده	جلال الدین خان طرزی
اصول زراعت افغانستان	میر غلام حامد خان
معرفة الارض	علی اختر خان
قرائت فارسی	سرور خان گویا عضو انجمن ادبی
فارسی	قاری عبدالله خان (عضو انجمن ادبی)
دینیات	قاضی عبدالحق خان

۶ : ترجمه و تالیفیکه بوسیله دیگر محوزین وطن بعمل آمده که اکثر آن طبع و بعضی در تحت طبع میاشد :

- جلال الدین خوارزمشاه ترجمه ع ، ص شاهزاده احمد علیخان درانی (مدیرانجمن ادبی)
 گیتان جلی تاگور ترجمه « » « » « » « » « » « » (« » « »)
 کتاب « اخلاق عسکری » تألیف آقای غلام جیلانی خان اعظمی (معاون انجمن ادبی) .
 کتاب « حقوق بینالملل » ترجمه آقای حبیبالله خان طرزی .
 کتاب « مورخا در سپانیا یا اعراب در اندلس » ترجمه آقای حبیبالله خان طرزی .
 کتاب « منتخبات بوستان » حضرت سعدی از نشرات انجمن ادبی کابل .
 کتاب « آثار هرات » در ۳ جلد تألیف آقای خلیلالله خان « خلیلی » .
 جلد اول جغرافیای هرات ، جلد دوم تذکره مشاهیر شعرای هرات ، جلد سوم تذکره شعرای معاصرین هرات .
 کتاب « رساله مزارات هرات » با تعلیقات جدید آن مطبوع مطبع دانش هرات .
 کتاب « اندرز و نصائح خواجه عبدالله انصاری » ترجمه آقا علیه چاپ مطبع دانش هرات .
 کتاب « رهنمای فراه و چخانسور » تألیف آقای ملا محمد یعقوب خان فراهی .
 « ترجمه تاریخ فتوحات اسلام » از آثار مطبوع هرات .
 کتاب « سکینه الاضلا یا بهار افغانی » تألیف ملا عبدالحکیم خان رستاقی .
 کتاب « چراغ انجمن » تذکره ایست از مشاهیر و نوابغ علمی و ادبی افغانستان تألیف عبدالحکیم خان رستاقی .
 کتاب « آثار بودا در بامیان » ترجمه آقای احمد علی خان ترجمان فرانسوی .
 کتاب « الفاروق » ترجمه علیا جناب مرحومه همشیره اعلی حضرت غازی .
 از دارا تا امان الله ترجمه آقای حبیبالله خان طرزی .
 کتاب « دیوان احمد شاه بابا » .
 کتاب « تمتة الیمن فی امة الافغان موافقة سید جمال الدین افغان ترجمه محمد امین خان خوگیانی مدیر جریده انیس .
 شرح فارسی شاطبی تألیف آقای میر حبیبالله خان .
 ناول تاریخی مادام سان ژری ترجمه آقای حبیبالله خان طرزی که در انیس بقسم پاورقی نشر شده است .
 نظام مغزلی ترجمه غلام جیلانی خان جلالی مدیر تحریرات نائب الحکومه گئی قطفن و بدخشان که در دوره دوم اصلاح بقسم پاورقی نشر گردیده .
 کتاب تمدن عرب ، تألیف موسیو لوبون ترجمه مرحوم محمد زمانخان طرزی .
 یک منظره عسکری ، نگارش آقای سید شریف خان سرپاور حربی .
 « علت پس ماندگی مسلمانان و پیش رفت اغیار » تألیف شکیب از سلان مترجم آقای محمد ابراهیم خان که در انیس بقسم پاورقی نشر شده است .
 اکیرالقلوب در فن روحیات و تصوف تألیف جناب « محمد » صاحب زداة کاموی مشرقی .
 « سنیده » قاموس لغات افغانی تألیف آقای ع ، ح ، محمد گل خان وزیر داخله .

- کتاب لغات افغانی تألیف ع ، ص ، سید محمد قاسم خان معین معارف .
- کتاب اجتماعی انواع الدول و حریت . ملی تألیف مولانا منصور انصاری .
- کتاب حکومت الهی یا دستور اساسی امامت امت تألیف مولانا منصور انصاری .
- شذرات العربیه تألیف عبدالحکیم خان رستاقی .
- رساله نگارش و نگارندگان تألیف استاد محمد کرد علی؛ ترجمه آقای سرور خان گونا عضو انجمن ادبی کابل که در دوره سائ چهارم « انیس » مرتباً نشر شده است .
- جلد اول نادر افغان تألیف برهان الدینخان کشکی .
- بحران و نجات تألیف غلام محی الدینخان مؤسس و صاحب امتیاز انیس .
- تردید شایعات باطله از طرف لوی جرگه .
- فیصله دیوان عالی راجع بمحاکمه مظنونین از طرف شورای ملی .

استرداد دو کالم

در موقعی که حدود سرحدی افغانستان تعیین میسافت (۱۳۱۲ هجری قمری ۱۸۹۵ میلادی) موضعی که (دپوک عالم) یا (دوکالم) نام برده میشود ، تا به چند فرسخ بطرف شمال دریای کنر و جنوب (ارنندو قول یا شهر ارتوی) خط سرحد برقله های کوه تعیین گردیده ، و دولتی آبریزه کوه ها را برای ملکیت فراضی نزدیک خط استناد قرار دادند ، لیکن درغرض (مینار) یا نشانی قائم نسکرده به همینقدر اکتفا شد ، از آنوقت تا به اخیر دوره امان الله خان دوکالم در تصرف دولت افغانستان بود ، اما درخصوص این موضع در زمان اعلیحضرت حبیب الله خان شهید بین دولتی افغانستان و برطانییا مذاکرات جریان داشته و تا اواخر سلطنت امان الله خان دوام کرد و نسبت باین مذاکرات مهتر چترال دو کالم را از خود تصور کرده در زمانیکه افغانستان دچار انقلاب گردید مهتر چترال درعین انقلاب از فرصت استفاده کرده و (دوکالم) را استیلا ، و برتبه دو کالم قلعه عسکری تعمیر و بنا نمود .

زمانیکه اعلیحضرت هایون نادر شاه غازی پادشاه باعزم و دانا و قائم باتدبیر و توانیما به پادشاهی افغانستان از طرف عموم طبقات ملت پذیرفته شدند ، ازین قضیه واقف شده و خیلی متأثر گردیدند ، لهذا بوزارت امور خارجه امر شاهانه را صادر فرمودند که بادوات برطانییا راجع به استرداد این موضع که از جمله خاک های وطن است داخل مذاکره شوند .

در اثر هدایات مکمله هایونی وزارت امور خارجه موفق به موافقت دولت برطانییا راجع به استرداد دوکالم شده ، و از طرف دولتی عالیترین افغانستان و برطانییا برای دور و تسلیم دوکالم ذوات ذیل مامور و تعیین گردیدند . از طرف دولت افغانستان : ع ، ص ، حبیب الله خان معین خارجه رئیس . و ، ش ، سید حسین خان کند کشر عضو .

از جانب دولت برطانییا : کپتان ولیم رابرت هی پولتیکل ایجت دیر صوت و چترار رئیس ، و نصیر الملک پسر بزرگ جناب مهتر چترال عضو دوم .

بتاریخ ۱۲ سرطان مطابق ۳ جولائی هر دو هیئت در دو کالم اجتماع نموده هیئت دولت افغانستان بنام اعلیحضرت غازی دو کالم را تسلیم شده و داخل خاک افغانستان نمودند .

اصلاً این تپه مرتفع (دوکالم) و اراضی مذکور مشتمل بر (۱۱۱) جریب انگلیسی بود ولی نسبت به تدبیر عاقلانه زمامدار فهیم و خیر خواه افغانستان اعلیحضرت محمد نادر شاه غازی باندازه (۱۸۱) جریب و یک چسوه تسلیم دولت افغانستان شده و هم باندازه ۳۰ تا ۴۰ خانه و از مانسکان سابقه همین اراضی دو باره داخل جمعیت خاک وطن شده و در دوکالم مسکون گردیده اند .

قلعه که مهتر چترال در دو کالم تعمیر نموده بود منهدم گردید ، مسئله دوکالم که از سالها بین افغانستان و دولت برطانییا متنازع فیه مانده و موجبات سوء تفاهم سرحدی را تولید کرده بود بزم خلل ناپذیر و توجهات اعلیحضرت غازی و منجی افغانیان بر حسب مطلوب فیصله یافت .

ثروت های طبیعی افغانستان

معادن طلا :

این معدن بفاصله ۲ میل بطرف شمال شهر قندهار واقع است که در سال ۱۲۷۷ هجری کشف گردیده و چندین رگ اعلی و اوسط دارد .

قرار معلومات صحیح ، این معدن بشرط تهیه و تکمیل آلات معدن کنی و بکار انداختن آن بصورت اساسی و فنی بر ثروت وطن وسیله معتدائی خواهد شد .

علامه معدن مذکور ذرات طلا را از دریای کوچکی به نام بدخشان میتوان بدست آورد ، درجوی های لغمان نیز به مقدار کم ذرات طلا یافت میشود که در نتیجه کاوش و تحقیقات علمی معلوم گردیده است در بعضی حصص دیگر افغانستان مخصوصاً (گیاه نجرب) هم معدن طلا وجود دارد .

معادن نقره :

دورمانه قدیم نقره از سر وادی پنجشیر استخراج میگردد ، در بعضی حصص های هندوکش اسپاب خام سیم با فرایط یافت می شود ، سابقاً نمونه آن از غوربند و کوه بند شوئی نیز بوزارت تجارت رسیده بود در دیگر حصص افغانستان مخصوصاً هزاره جات نیز معادن مهم نقره وجود دارد .

معادن آهن :

معادن بزرگ آهن در جبل السراج و پغمان موجود است معدن آهن پغمان قسم بهترین آهن را داراست که ۷۵ فی صد آهن خالص دارد ، در کوه کنجی باف ، کوت عشرو ، دهن دره شصت پنجدر و کوه خاک ، تپه ده سبز و طرف شمال ده سرخ و منار چکری و موسی لوگر و ارغنده علیا و کوه خورد کابل ولولنج و دهن دره پنجشیر و گندهره و دره میاداد و دایمرداد وردک و کوه سرخ منار و سیاه بینی و سیاه کوه تنگ تواب جبار خان سرخ رود و کوه قلعه خواجه صاحب و باجور و فرملی و کرم و جدران و دره های بامیان و ارزگان و دره صوف و قندهار و هرات و منار شریف و غیره علاقه های افغانستان ترکیبات معدنی آن یافت شده و تا اکنون تقریباً (۵۰) قسم نمونه آن از مواضع مختلفه بدائرة عمومی معدن رسیده است .

معادن مس :

معادن مس در افغانستان بکثرت وجود دارد و نمونه آن از علاقه های مختلف یافت شده است ، در کپنه خار میدان به کوه چرغائی جمیع ترکیبات معدنی مهبط مس موجود است و این معدن دارای ذخیره بزرگ و اهمیت اقتصادی میباشد و هم معادن عمده آن در چهل ستون و چبار آسیا و سر آسیا و گندهره و منار چکری و سیاه بینی و گندهره و سرخ منار شیوکی و کوری و کوتل خاوانک و علاقه تاوانخ پنجشیر و ارزگان و مقر و جلان آباد و قندهار و هرات و واصل آباد و غیره علاقه جات مختلفه افغانستان کشف گردیده و تا حال تخمیناً (۵۸) قسم نمونه معدنی آن بدائرة معدن وزارت تجارت رسیده است .

معادن ذغال سنگ :

در موضع فرح گرد غوربند یک معدن بزرگ ذغال موجود است در سال گذشته بطور اساسی بکار افتیده و فعلاً با احتیاجات داخلی ما خدمت میکند ، معدن مهم و ذخیره بزرگ آن در تاله و برفک و نهرین

و دره صرف مزار و تا شقرغان میباشد ، نمونه های آن از زرمات و غزنی و جدران و نمله و تیزین و غزنگی علائق خورده کابل و کارنده سرای خواجه و قریه دانشمند و دره کوت جلال آباد و موضع ده بالا و کپی شنوار و ارزگان و هرات و مینه و غیره جاهای مختلفه افغانستان بدیریت عمومی معادن وزارت تجارت رسیده است ، در بعضی جاها مکمل و در بعضی مواضع خام است و تا اکنون تقریباً (۲۵) معدن آن کشف گردیده است .

معادن ابرک :

ابرک نخته های بزرگ آنی دارای اهمیت تجارتی بوده و در صنعت آلات برقی از قبیل چای جوش و بخاری و دیگدان و غیره و در ساختن گویای گراموفون و تلیگراف بی سیم و جہازات جنگی و تجارتی و در بعضی عمایات تجزیه خانه ها و غیره استعمال زیاد دارد ، معادن عمده آن در تنگ بواب جبار خان سرخ رود و کوه تمبه و کوه نروچ دره شصت پنجشیر و قریه گناین دره تپه نجراب و قریه پپی خیل دره پپه شان نجراب و کوه تسوبی علائق جگدک موجود است ، به علاوه نمونه های ابرک قسم مسکوبت از موضع جاغین تکانه سنلی و نلعه ترنجین دهن دره شکر دره و موضع برج گل جان غوربند و کوتل خیر خانه و موضع کاشمند و اسلام دره لغمان و غیره مواضع افغانستان بدائره معادن وزارت رسیده است در نتیجه معلومات متیقیم که معادن ابرک در جمیع نقاط افغانستان بکثرت یافت میشود .

معادن تیل خاک و پتومن :

چشمه های مهم تیل خاک در تیرپل هرات موجود است معلومات پتومن که شیت های روغنی بتول دار (نفت سیاه) است و در مجاورت شعله آتش سوخته بوی قیرازان منصاعد میشود معدن بزرگ آن در سر پل ولایت مزار شریف یافت شده است .

معادن گوگرد :

گوگرد در افغانستان بکثرت یافت میشود در چین زائی علائق نرخ میدان و شیوک و سیغان و قطن و دره صوف لغمان و مینه معادن عمده وجود دارد ، در هرات تکه های خورد آنرا از زمین میکنند ، طبقات بزرگ آن در هزاره جات و سرحد سیستان و افر است .

معادن سرب و جست و سرمه و غیره :

در افغانستان سرب بیشتر بصورت سلفاید به گایت بفرمول (که ترکیبی است از سرب و گوگرد) یافت شده است که از کایه ترکیبات معدنی سرب مهتر و تقریباً (۸۶) در صد سرب دارد ، کانتین و مهمترین معدن سرب در فرنجیل (غوربند) واقع است و از زمان قدیم تا چند سال قبل چندین صراجه بکار افتیده ولی کار ابداختن آن طور اساسی و بصورت فنی نبوده است ، در نواحی هرات نیز معادن مهمه سرب موجود و در هزاره جات رگهای آن بسطج زمین نمایان است .

نمونه آن از پنجشیر و ارزگان و بهسود و بامیان و کهپرد و شنوار نیز بدائره معادن رسیده است .

خاک جست : از علائق ژوب می برآید که صیقل گران آنرا مورد استعمال قرار میدهند و در بلخساب نیز پیدا میشود . قلی در علائق بدخشان یافت شده است .

سرمه : نزدیک از غناباد شمال مغرب کلات غزائی و در تپه های وردک شمال غزنی و در وادی غوربند و در علائق افریدی و غیره جاهای افغانستان یافت شده است ،

معدن نیکل: در موضع سر کوخ جدران کشف گردیده است .

معاین سنگ ریشه :

سنگ ریشه و یا پنبه کوهی بمقدار زیاد یافت شده است و دارای اهمیت تجارتي می باشد ، این سنگ همانند پیله ابریشم از تارهای نازک تشکیل گردیده و در ممالک معدن دارای اهمیت بوده استعمال زیاد دارد ، از سنگ مذکور برای عمده اطفالیه دریشی و دست کش و کلاه و غیره می سازند که در حین حریق میان آتش رفته اطفال و اموال را بیرون نمایند و هم ازان دستمال ها درست می کنند که هر وقت چرك شود به آتش می اندازند تا چركش سوخته و خودش پاك و صاف گردد معادن آن در غزنی و جدران و المره و علاقه خوگیانی و ارغنده و کوه باکوان قلات و هزاره جات و شنوار و کوه ازرباجی و هزار و کوه شیر دروازه کابل (زیر کاسه برج) و غیره مواضع مختلفه افغانستان کشف گردیده است .

سنگ شاه مقصود :

معدن عمده سنگ شاه مقصود که ازان تسبیح ها و اسباب سنگی و غیره می سازند در قندهار موجود بوده و در تنگ غار و غوربند نیز معدن آن مکشوف و در دیگر حصص مختلفه افغانستان هم امکان پیدایش دارد .

گرافیت :

گرافیت يك جنس ذغال سنگ و مشهور به سرب سیاه و در ساخت قلمهای بتل و خیر کتالی ها و غیره استعمال زیاد دارد ، به مقدار زیاد یافت میشود مخصوصاً در نشاء کابل خورد علاقه میدان و کوه قرغ چوکی ارغنده و کوه جوانمرد قصاب و اسنالف و چهاربکدر و غیره جاها معادن عمده آن کشف گردیده است . جوهش باروت را نیز از گرافیت بدست می آورند .

آهک ، شوره ، چونه ، سرس و غیره :

آهک در میدان قندهار بکثرت موجود است ، شوره در جنوب مغرب افغانستان و دیگر جاها بمقدار زیاد پیدایش دارد و در آب کازین ها سربایت میکند ، چونه در غوربند و دره میاداد و کوه قرغ و ده سبز و لوگر و در نزدیکی قرغه و در حدود بند غازی و غیره جاها بمقدار وافر یافت میشود ، معادن عمده سنگ سرس در علاقه میدان و خواجه بغرا و هزاره بغل در کوه تنگی نجراب و کوه قرغ و رخام در میمنه و قندهار و هزاره جات وجود دارد .

سنگ صابون را میتوان از کوه تنگی نجراب و کوه سالنگ و موضع گیاوه و غزنی و جلال آباد و غیره جاها بدست آورد بالاخره سنگ کوارتز یا بلور طبعی از اکثر حصص افغانستان مخصوصاً شیوکی و غزنی و لولنج و دره نازبان و چهار آسیا و غیره جاها دستیاب میشود .

تمک و نیا توشادر و غیره :

تمک در اکثر حصص ولایات شمال (هزار و قطغن) و دره تمک آب غوربند بمقدار وافر یافت شده است . در موضع شاتوت تنگی سیدان و علاقه جات مختلفه دیگری نیز بوجود آن میتوان پی برد .

نیل توتیا در کوه زیارت میرسید مراد بلخاب و کوه جوانمرد قصاب و نوشادر در غوربند و میمنه و زاک (ز مح) و نوشادر از سر سیستان و مضافات آن استخراج میگردد ، خاک زمچدار (زمه یا پتکری)

از غوربند و لولنج و بلخاب و ننگ می‌گنیشیا از غوربند و دیگر ترکیبات معدنی را میتوان از اکثر نقاط افغانستان بدست آورد .

جواهرات :

معادن جواهر در میان کابل و جلال آباد و بدخشان و هلمند و غیره جاهای افغانستان موجود است معدن یاقوت در جگدک و کوه ارغنده و مقر و میدان و سرکی خیل خوگیانی و نورستان ، و زمره به وایگل دره پیچ وجود دارد، لعل و لاجورد ، بدخشان را شهره آفاق ساخته است ، یک معدن ایتست (یاقوت کیود یا یاقوت رمانی) جدیداً در قندهار کشف گردیده که در ساخت نگین‌ها و آلات زبور ، دارای قیمت و تقاست خوبی میباشد .